

ธรรมานุศาสน์

ธรรมสำหรับผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา

“...ดูก่อนบุตรศฤงคาร ทาสกรรมกรผู้เป็นทาสเบื้องต่ำอันนายพึงบำรุงด้วยสถาน ๕ คือ ด้วยจัดการงานให้ทำตามสมควรแก่กำลัง ๑ ด้วยให้อาหารและรางวัล ๑ ด้วยรักษาในคราวเจ็บไข้ ๑ ด้วยแจกของมีรสแปลก ๆ ให้กิน ๑ ด้วยปล่อยให้เป็นไทในสมัย ๑ ฯ”

ดูก่อนบุตรศฤงคาร ทาสกรรมกรผู้เป็นทาสเบื้องต่ำอันนายบำรุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์นายด้วยสถาน ๕ คือ ลูกขึ้นทำการงานก่อนนาย ๑ เลิกการงานที่หลังนาย ๑ ถือนเอาแต่ของทีให้นายให้ ๑ ทำการงานให้ดีขึ้น ๑ นำคุณของนายไปสรรเสริญ ๑ ฯ”

ดูก่อนบุตรศฤงคาร ทาสกรรมกรผู้เป็นทาสเบื้องต่ำอันนายบำรุงด้วยสถาน ๕ เหล่านี้แล้ว ย่อมอนุเคราะห์นายด้วยสถาน ๕ เหล่านี้ ทาสเบื้องต่ำนั้น ชื่อว่าอันนายปกปิดให้เกษมสำราญ ให้ไม่มีภัย ด้วยประการฉะนี้...”

พระพุทธพจน์ที่กล่าวไว้ในเบื้องต้นนี้มาในสังคาลกสูตรซึ่งเป็นพระสูตรที่ว่าด้วยสังคาลกมานพ ผู้เป็นบุตรของเศรษฐีในกรุงราชคฤห์ ซึ่งกำลังน้อมไหว้ทิศทั้งหลายตามคำสั่งเสียของบิดาทุกเช้า และเป็นเวลาเดียวกันที่พระพุทธเจ้ากำลังเสด็จออกบิณฑบาต และทรงทอดพระเนตรเห็นสังคาลกมานพซึ่งกำลังไหว้ทิศต่าง ๆ อยู่ นั่น จึงทรงสอบถามแล้วทรงแสดงทิศ ๖ ในความหมายของพระอริยเจ้า วันนี้นำเสนอทศที่ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาพึงปฏิบัติต่อกันดังพระพุทธพจน์ที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปใจความได้ดังนี้

ผู้บังคับบัญชาพึงปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนี้

๑. ด้วยจัดการงานให้ทำตามสมควรแก่กำลัง คือ จัดการงานให้ทำตามความเหมาะสมกับกำลังความสามารถ
๒. ด้วยให้อาหารและรางวัล คือ ให้ค่าจ้างรางวัลสมควรแก่งานและความเป็นอยู่
๓. ด้วยรักษาในคราวเจ็บไข้ คือ จัดสวัสดิการดี มีช่วยรักษาพยาบาลในยามเจ็บไข้เป็นต้น
๔. ด้วยแจกของมีรสแปลก ๆ ให้กิน คือ ด้วยเมื่อได้ของมีรสอร่อยแล้วไม่กินเสียเองทั้งหมด แบ่งปันให้ผู้ใต้บังคับบัญชาบ้างตามสมควร
๕. ด้วยปล่อยให้เป็นไทในสมัย คือ ให้มีวันหยุดและพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสอันควร

ผู้ใต้บังคับบัญชาพึงปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชา ดังนี้

๑. ลูกขึ้นทำการงานก่อนนาย คือ มาทำงานก่อน เห็นว่าสิ่งใดควรทำก็ไปทำก่อน โดยไม่ต้องรอให้ผู้บังคับบัญชาสั่ง เตรียมตัวพร้อมสำหรับการทำงาน
๒. เลิกการงานที่หลังนาย คือ เลิกงานตามเวลาที่ราชการกำหนด อย่ากลับบ้านก่อน
๓. ถือนเอาแต่ของที่นายให้ คือ ไม่เรียกร้องบำเหน็จรางวัล ไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ให้ตนโดยมิชอบ ไม่เบียดบัง ยกยอกทรัพย์สินของนายจ้างหรือทางราชการ
๔. ทำการงานให้ดีขึ้น คือ พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพขึ้น แก้ไขข้อบกพร่องให้หมดสิ้นไป อย่าคิดว่า เรื่องอะไรที่เราจะทำงานให้แก่เขา เราไม่เห็นได้อะไรเลย

๕. นำคุณของนายไปสรรเสริญ คือ ไม่นำข้อเสียข้อบกพร่องของผู้บังคับบัญชาหรือ
หน่วยงานไปพูดให้คนภายนอกฟัง แต่เลือกเฉพาะข้อดีไปเผยแพร่

อ้างอิง

- พระไตรปิฎกภาษาไทย พุทธศักราช ๒๕๔๙ เล่มที่ ๑๑ ข้อ ๒๗๑ หน้า ๒๒๗.
- พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย. ๒๕๕๑.

.....